

A Kúria a Hurton Júlia ügyvéd által képviselt Örmező Egyesült Lakásfenntartó Szövetkezet felperesnek a Hamar és Társa Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Hamar Sándor) által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Fővárosi Munkaügyi Bíróságon 7.M.4491/2004. szám alatt megindított és másodfokon a Fővárosi Bíróság 55.Mf.630.364/2011/4. számú ítéletével elbírált perében az említett számú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Fővárosi Bíróság 55.Mf.630.364/2011/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg a felperesnek 100.000 (százezer) forint és 27.000 (huszonhétezer) forint Áfa felülvizsgálati eljárási költséget.

Az alperes külön felhívásra 593.300 (ötszázkilencvenháromezer-háromszáznegyvenhat) forint felülvizsgálati eljárási illetéket köteles a magyar államnak megfizetni.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint az alperes 1996. június 6-tól 1999. szeptember 13-ig volt a felperes igazgatóságának választott elnöke, egyúttal a szövetkezet munkaviszonyban álló elnöke is. Ennek megfelelően az alperes jogviszonya kettős volt. Egyrészt az igazgatóság elnökeként a szövetkezet tisztségviselőjének minősült, másrészt a szövetkezeti törvény rendelkezése folytán - mivel kizárólag az igazgatóság elnöke lehetett a szövetkezet elnöke - a szövetkezet, mint munkáltató munkaviszonyban álló első számú vezetője volt.

A felperes az 1999. szeptember 16-án közölt rendkívüli felmondásával megszüntette az alperes munkaviszonyát. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság a 31.M.2556/1999/4. számú ítéletével megállapította a munkaviszony megszüntetés formai okból történő

jogellenességét, és a munkáltatót kötelezte az Mt. 100. §-a alapján járó juttatások megfizetésére. Jelen per alperesének a munkaviszonya az ítélet jogerőre emelkedésével 2000. március 22-én szűnt meg.

A szövetkezet új elnöke 1999. december 29-én feljelentést tett az alperes ellen a ... Rendőrkapitányságon a számviteli fegyelem betartásának elmulasztása, fiktív számlák kibocsátása és jelentős leltárhiány felhalmozása miatt. Ezt követően 2001. február 22-én az új szövetkezeti elnök a feljelentés kiegészítésében polgári jogi igényt érvényesített, és 15 millió forint kártérítés és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest a fenti cselekményekkel összefüggésben.

A szövetkezet Alapszabálya a perbeli időszakban hatályos, a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvénnyel összhangban rögzítette, hogy a szövetkezet önkormányzati szervének minősülő küldöttgyűlés hatáskörébe tartozik az igazgatóság elnöke, mint szövetkezeti tisztségviselő ellen indítandó kártérítési per elhatározása, és a szövetkezet munkaviszonyban álló elnöke felett a munkáltatói jogkör gyakorlása.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 14.B.XIII.24/2003/20. szám alatt hozott első fokon jogerős ítéletében a jelen per alperesét egy rendbeli jelentős értékre üzletszerűen, folytatólagosan elkövetett sikkasztás, és 147 rendbeli magánokirat hamisítás vétségében találta bűnösnek. Az ítélet indokolása szerint a alperes engedélyével kifizetett számlák közül 147 darab számla fiktív, annak kiállítója nem létező céget, illetve vállalkozást takar. A szövetkezet pénztárából ily módon 8.636.347 forint összeg került kifizetésre. Megállapította tovább a bíróság, hogy valamilyen mértékben a fiktív számlák mögött is volt valós munkavégzés, illetőleg anyagvásárlás, de ezekben az esetekben is ismeretlen helyről kerültek beszerzésre az anyagok, és a munkálatokat utóbb be nem azonosítható személyek végezték. Ezek a ma már fel nem tárható adatok arra voltak visszavezethetők, hogy a vádlott elnöksége alatt a könyvvezetés során a számviteli szabályokat nem tartották be, és sérült a bizonylati fegyelem, a pénzkiadások nem szabályszerűen történtek. Az eljáró büntetőbíróság a felperesi szövetkezet polgári jogi igényét nem bírálta el, azt egyéb törvényes útra utasította.

A felperes a 2004. szeptember 27-én előterjesztett keresetében kártérítés címén a jogerős büntető ítélet alapján 8.636.347 forint és törvényes kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A keresetét a 2005. február 2-án érkezett beadványában kiegészítette. Előadta, hogy a büntetőítélet meghozatalát követően fellelt és ugyanazon fiktív cégektől származó további számlákat talált 1.310.272 forint értékben. Így a fiktív számlák értéke összesen 9.946.619 forint lett, amelyek mögött tényleges kifizetés (anyag-

és munkadíj) nincs. A felperes a keresetének mellékleteként csatolta azokat a számlákat, amelyeket valós cégek állítottak ki és igazolta a ténylegesen elvégzett munkák ellenértékének kifizetését. Ezen számlák kapcsán hivatkozott arra, hogy ugyanazon munkákra vonatkoztak, amelyekre fiktív számlákat is kiállítottak. A felperes további kártérítési igénye a kiegészített keresetében 2.337.239 forint kár megtérítésére is irányult, amelyek állítása szerint valós számlák alapján de jogosulatlanul, különböző reprezentációs költségként kerültek kifizetésre. Fenntartotta továbbá a felperes a már polgári jogi igényként is érvényesített 2.147.037 forint leltárhiányból eredő kárigényét is. A felperes a per során valamennyi követelése tekintetében érvényesített kamatigényt.

A Fővárosi Munkaügyi Bíróság a 7.M.4491/2004/67. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg a felperesnek 9.989.097 forint kártérítést, ennek az összegnek 2000. január 1-től a kifizetésig járó törvényes kamatával együtt. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Kötelezte továbbá az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg a felperesnek 270.000 forint perköltséget, az államnak külön felhívásra 593.346 forint eljárási illetéket, valamint a Fővárosi Bíróság Gazdasági Hivatalának felhívására 820.000 forint szakértői költséget. A felperest kötelezte 269.057 forint eljárási illeték és 185.000 forint szakértői költség megfizetésére.

Az ítélet indokolása szerint az alperes a munkaviszonyának megszűntetésekor az Mt. 188. § (1) bekezdése szerint a munkáltató vezetőjének minősült, aki a 193. § (1) bekezdése alapján a vezetői tevékenységének keretében okozott kárért a polgári jog szabályai szerint felel a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján. Ennek megfelelően az elévülés tekintetében is a Ptk. szabályait kellett irányadónak tekinteni.

Az igényérvényesítés szabályai körében megállapította, hogy a felperes kártérítési igényének érvényesítésekor az alperes már nem volt tisztségviselő, ezért a szövetkezet küldöttgyűlésének nem kellett rendelkeznie a vele szemben indítható kártérítési per tárgyában. Ennek ellenére a szövetkezet a 2004. november 30-án megtartott küldöttgyűlésen jegyzőkönyvben rögzítette ezt a szándékát, majd 2004. december 17-én ennek a megerősítésére került sor visszamenőlegesen is.

Az elévülés körében megállapította a munkaügyi bíróság, hogy a felperes által 2001. február 22-én a büntetőeljárásban bejelentett 15 millió forintos kártérítési igényre tekintettel az elévülés megszakadt, és az csak azt követően indult újra, hogy a büntetőügyben eljáró bíróság a polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasította a jogerős ítéletével. A 8.636.347 forintot

meghaladó fiktív számlák vonatkozásában megállapította az elévülés nyugvását a BH.2005.104. számú döntésre is tekintettel, mivel a felperes csak a büntetőeljárás befejezését követően, a számlák visszaadása után került abba a helyzetbe, hogy a kártérítési igényét pontosan meghatározza. Ezen túlmenően a felperes vonatkozásában megállapított bűncselekmény büntetési tételének felső határa 8 év, ezért ez irányadó az elévülés tekintetében is.

A kártérítési igény érdemét illetően utalt az indokolás arra, hogy a kirendelt könyvszakértő által elkészített szakvélemény, illetve annak kiegészítése mindenben alátámasztotta a büntetőbíróóság által megállapítottakat. E szerint 145 darab fiktív számla esetében „A szövetkezet könyvviteli rendszerében a gazdasági esemény bekövetkeztének számviteli, bizonylati és ügyviteli oldalról történő igazolásának hiányában azok tartalmi valósága nem bizonyítható, a tényleges munkavégzéssel való összefüggésük számviteli úton nem támasztható alá.” Az ilyen módon okozott tényleges kár összege, a 145 darab fiktív számla bruttó értéke 8.571.347 forint. A keresetpontosításhoz pótlólag csatolt fiktív számlákhoz kapcsolódó kár összegét a bíróság a szakvélemény alapján 1.317.750 forintban állapította meg.

Hivatkozott továbbá az ítéletének indokolásában arra, hogy az alperes nem járt el a vezetőtől elvárható gondossággal, megsértette a szövetkezet számviteli tevékenységére vonatkozó szabályokat, bűncselekményt is megvalósított, ezért váltak lehetővé a fiktív számlák alapján történő kifizetések, így nyilvánvalóan nem tanúsított a Ptk. 339. §-ában meghatározott általában elvárható magatartást. A fiktív számlák alapján történő jogosulatlan kifizetésekből a munkáltatónak összesen 9.889.097 forint kára keletkezett.

A leltárhiányból és a jogosulatlan reprezentációs költségből származó károk megtérítésére irányuló keresetet a munkaügyi bíróság elutasította.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság 55.Mf.630.364/2011/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezett részében helybenhagyta.

Kötelezte az alperest, hogy külön felhívásra fizessen meg az államnak 593.346 forint fellebbezési illetéket és a felperesnek tizenöt napon belül 240.000 forint és áfa, összesen 300.000 forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet indokolása szerint a leltárhiányra és a reprezentációs költségekre vonatkozó ítéleti rendelkezést fellebbezés hiányában nem érintette a másodfokú bíróság. Ezen túlmenően megállapította, hogy a 31.M.2556/1999/4.számú ítélet az alperes munkaviszonyát, de nem a tisztségét állította helyre. Jelen esetben az irányadó

elévülési idő 8 év, amely a munkaügyi bíróság ítéletével egyezően nyugodott addig, amíg a jogosult az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába nem jutott. A felperes haladéktalanul megtette a szükséges intézkedést akkor, amikor az irataihoz hozzájutott a büntetőeljárás befejezését követően. A polgári jogi igény érvényesítése az elévülést megszakította, a 8 éves elévülési idő 2001. február 22-én újraindult, így a felperesi igény időben előterjesztettnek minősül. A küldöttgyűlés 2004. november 30-ai, illetve 2004. december 17-ei határozataira tekintettel a visszamenőleges hatállyal megadott felhatalmazás alapján a szövetkezet elnöke jogszerűen intézkedett a kártérítési igény érvényesítése érdekében.

Az összezszerűség körében megállapította a másodfokú bíróság, hogy a munkaügyi bíróság helyesen hivatkozott arra a szakvélemény alapján, hogy a fiktív számlák mögött nem volt megállapítható tényleges teljesítés. A felperesnek az alperes károkozó magatartására vonatkozó állításával szemben az alperes ellenbizonyítást ajánlhatott volna fel, amellyel igazolhatta volna a számlák mögötti teljesítést, azonban ilyenre nem került sor.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kérte „a jogerős ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását”, fenntartva a fellebbezésében részletesen kifejtetteket.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet megalapozatlan, iratellenes és jogellenes. Téves a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a munkaviszony helyreállítása nem eredményezte a munkakör visszaállítását. A munkáltató kizárólag közgyűlési határozat alapján érvényesíthette a kártérítési igényét, azonban ez az igény 2004-ig a határozat meghozataláig elévült. Az alperes csupán 2006. november 23-án érvényesítette a tételes igényét a fiktív számlák vonatkozásában, így - figyelemmel az Mt. 11. § (1) bekezdésére, valamint az irányadó 8 éves elévülési időre - az 1998. november 27-ét megelőzően kiállított számlákra vonatkozó igénye elévült.

A perben kirendelt szakértő a felperest ért kár összegét a büntetőeljárásban foglaltakra hagyatkozva állapította meg, noha a büntetőeljárásban a bíróság azt állapította meg, hogy a szövetkezetet ért kár mértéke nem állapítható meg.

A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását.

Hivatkozott arra, hogy a valós tényállás, így a kártérítési igény érvényesítéséhez szükséges adatok felderítéséhez nyomozati eszközök voltak szükségesek. A büntetőeljárás befejezését követően vált felperes számára nyilvánvalóvá, hogy a büntetőeljárásból kimaradtak lefoglalt fiktív számlák, így az ezzel összefüggő igény érvényesítésére is csak ezt követően volt lehetősége. A pontosított

keresetét a számlák tételes felsorolása mellett már 2005. február 2-án benyújtotta a munkaügyi bíróságnak, így alaptalan az alperes hivatkozása a 2006. november 23-ai időponttal történt igényérvényesítésre.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül, nem képezhetette a felülvizsgálati eljárás tárgyát az alperes által a fellebbezésben hivatkozott, de a felülvizsgálati kérelemben konkrétan meg nem jelölt indok [Pp. 272. § (2) bekezdés, Pp. 275. § (2) bekezdés].

Helyesen állapította meg a munkaügyi bíróság, hogy a felperes, mint a szövetkezet munkaviszonyban álló elnöke a munkáltató vezetőjének minősült.

Az Mt. 193. § (1) bekezdése szerint a vezető a munkáltatóval szemben a vezetői tevékenységének keretében okozott kárért nem az enyhébb, általános munkajogi felelősséggel tartozik. E rendelkezés összhangban van a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) 30. §-ával, amely a felelősség és az elvárhatóság tekintetében a vezető tisztségviselők vonatkozásában további szabályokat állapít meg.

Mivel a vezetők kártérítési felelőssége vonatkozásában alkalmazandó anyagi jogként mind az Mt., mind a Gt. a polgári jogi szabályok korlátozás nélküli alkalmazását írja elő, a kárigény elévülésére is a Ptk. szabályai az irányadók.

A Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint a követelések 5 év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

A 326. § akként rendelkezik, hogy

„(1) Az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált.

(2) Ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül - egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetében pedig három hónapon belül - a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél, illetve három hónapnál kevesebb van hátra.”

A Ptk. 327. § (1) bekezdése alapján a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása - ideértve az egyezséget is - végül a tartozásnak a kötelezett részéről való

elismerése megszakítja az elévülést. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik.

(3) A Ptk. 360. § (1) bekezdése tartalmazza, hogy a kártérítés a károsodás bekövetkezésekor nyomban esedékes, a (4) bekezdés szerint az elévülés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy öt évnél rövidebb idő alatt nem évülhet el a követelés, ha a kárt szándékosan vagy bűncselekménnyel okozzák. A bűncselekménnyel okozott kár esetén azonban a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.

Helyesen utaltak az eljáró bíróságok az ítéleteikben arra is, hogy az alperes sem a polgári jogi igény érvényesítésekor (2001. február 22.), sem pedig a keresetlevélnek a munkaügyi bírósághoz történő benyújtásakor (2004. szeptember 27.) nem volt a felperes tisztségviselője, és a felperes Alapszabálya csupán a tisztségviselő vonatkozásában utalta a küldöttgyűlés hatáskörébe a „kártérítési per indításának elhatározását”.

Az alperes bíróság által helyreállított munkaviszonya is 2000. március 22-én, a 31.M.2556/1999/4. számú ítélet jogerőre emelkedésével megszűnt. Ezen túlmenően a felperes új elnöke által érvényesített polgári jogi igény a Ptk. 327. § (1) bekezdésében hivatkozott írásbeli felszólítás követelményének mindenképpen megfelel, hiszen ahhoz az Alapszabály szerint sem kell a küldöttgyűlés döntése. A 2001. február 22-én érvényesített polgári jogi igény alapján az alperes tisztában volt azzal, hogy a felperes 15 millió forintos kártérítési igényt kíván vele szemben érvényesíteni a fiktív számlák, és a leltárhiány miatt. Az elévülés intézménye azt a célt szolgálja, hogy huzamosabb ideig ne álljon fenn bizonytalan jogi helyzet, az időmúlás miatti bizonyítási nehézségek ne merüljenek fel. A joggyakorlás hosszabb ideig történő elmulasztása arra enged következtetni, hogy a jogosult az igényét már valószínűleg nem is kívánja érvényesíteni. Jelen esetben erről szó sem volt, hiszen a felperes az alperes jogviszonyának megszüntetését követően rövid időn belül büntető feljelentést tett, amelynek során a kártérítési igényét is érvényesítette.

A polgári jogi igény érvényesítése ennek megfelelően az elévülési időt mindenképpen megszakította, hiszen a legkorábbi fiktív számlák is 1996. júniusát követően keletkeztek. Amennyiben az elévülési idő ezután azonnal újraindult, még az ötéves elévülési idővel számolva sem telt el 2004. szeptemberéig (a keresetlevél benyújtása), sőt 2005. február 2-ig sem, amikor a felperes már teljes körűen tételelesen felsorolva határozta meg a pontosított kereseti kérelmét. Ekkor pedig már rendelkezésre állt a küldöttgyűlés mindkét határozata, amelyben a kártérítési igény érvényesítéséről döntött.

E szempontból nincs jelentősége annak, hogy a keresetlevél benyújtása rövid idővel megelőzte az első határozat meghozatalát, hiszen a munkaügyi bíróság a határozat meghozataláig ennek hiánya miatt nem döntött a per megszüntetésről. Ilyen esetben egyébként a felperes a határozat meghozatalát követően újabb kereseti kérelmet nyújthatott volna be a kártérítési igénye tárgyában.

Helyesen hivatkoztak az eljáró bíróságok a büntetőeljárásban vizsgálat tárgyává tett fiktív számlákon túlmenő fiktív számlákkal kapcsolatban az elévülés nyugvására. Ettől függetlenül az erre vonatkozó kártérítési igény érvényesítése kapcsán is irányadó az, hogy a polgári jogi igény érvényesítése az elévülést megszakította, hiszen a felperes a büntetőeljárásban az eljáró bíróságok által megítélt összegnél magasabb, 15 millió forintos kártérítési igényt érvényesített, amelyből a fiktív számlákra vonatkozó igény a 10 millió forintot meghaladta. Ezek a számlák egyébként szintén csatolva voltak a büntetőeljárás irataihoz, így nyilvánvaló, hogy a felperes szándéka az ezzel összefüggő kártérítési igény érvényesítésére is irányult.

Tévesen hivatkozott az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a munkaügyi perben kirendelt szakértő a kár összegét kizárólag a büntetőeljárásban foglaltakra hagyatkozva állapította meg. Az elsőfokú eljárásban készült szakvélemény (50. sorszámú irat) és a szakvélemény kiegészítése (61. sorszámú irat) csupán a tekintetben hagyatkozott a büntetőeljárás megállapításaira, hogy mely számlák voltak azok, amelyek mögött egyértelműen fiktív cégek, illetve személyek álltak. 145 darab számla esetében, illetve a felperes által utólag csatolt 1.317.750 forintra vonatkozó, további tíz számla esetében is megállapította a szakértő azok fiktív voltát, tekintettel arra, hogy a kibocsátók nem léteztek. Ugyanakkor ezeknek a számláknak a kifizetése megtörtént a szövetkezet pénztárából. Megállapította a szakvélemény azt is, hogy a számlákon rögzített gazdasági események valósága nem igazolt, így a tényleges munkavégzéssel való összefüggésük számviteli úton nem bizonyítható. A szakvélemény egyébként rögzítette azt is, hogy a számlák fiktív jellegét alátámasztja az is, hogy a valós számlák mellé csatolva lettek szállítólevelek és készletbevételezési bizonylatok is, amelyek a gazdasági esemény bekövetkezését igazolják (50. sorszámú irat 7. oldal).

A szakvélemény a 9. oldalán egyértelműen tartalmazza azt is, hogy „Amennyiben az anyagbeszerzés fiktív, a költségelszámolás fiktív, a kifizetés viszont bekövetkezett, akkor a valóságban nincs meg a vásárolt anyag, valótlan az adólevonási igény is, bruttó vagyoncsökkenés, tényleges kár keletkezik, amelynek az összege jelen esetben 8.571.347 forint volt.” A szakvélemény kiegészítése (61. sorszámú irat 4. oldal) a könyvviteli úton bizonyítható további kár összegét 1.317.750 forintban állapította meg.

Helyesen hivatkozott a jogerős ítélet arra is, hogy a felperes által csatolt valós számlák ellenében, amelyek ugyanazokra a munkafolyamatokra vonatkoztak, mint ami a fiktív számlákon is szerepelt, az alperes ellenbizonyítást nem ajánlott fel, nem bizonyította azt, hogy a fiktív számlák mögött olyan valós tevékenység állt volna, amelyre vonatkozóan valós számla kiállítására nem került sor.

Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Tekintettel arra, hogy a munkaügyi bíróság ítéletének rendelkező részében elírás folytán 9.989.097 forint kártérítési összeg szerepel, azonban az helyesen az indokolásban foglaltak szerint 9.889.097 forint, a munkaügyi bíróságnak a Pp. 224. §-a alapján rendelkeznie kell a határozat kijavításáról.

Az alperes a Pp. 78. §-a alapján köteles a felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

Az alperes illetékfizetési kötelezettsége az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 59. § (1) bekezdése és 62. § (1) bekezdés c) pontján alapul.

Budapest, 2012. szeptember 19.

Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. a tanács elnöke, Sipőczné dr. Tánczos Rita s.k. előadó bíró, Dr. Szatinszky Andrea s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági tisztviselő